

Tema: Realkompetence

Anvendelsen af voksnes reelle kompetencer i uddannelsessystemet har været politisk prioriteret i de senere år. Realiseringen af principper støder ind i en række vanskeligheder. Det gælder bl.a. manglende kendskab hos brugerne, organisatorisk og økonomiske forhold samt pædagogiske og vurderingsmæssige udfordringer. Hvordan kan de principielt gode intentioner realiseres i praksis?

Der gennemføres to workshops under temaet om realkompetence:

1) Vurdering og anerkendelse af realkompetencer i et overordnet perspektiv

Workshoppen sætter fokus på hvor langt vi i Danmark er nået og hvordan vi kommer videre med at vurdere og anerkende voksnes reale kompetencer; det vil sige kompetencer voksne reelt besidder, uanset hvor og hvordan de har erhvervet dem. Anerkendelse af realkompetencer kan bidrage til at mindske barrierer for adgang til uddannelse for voksne der har reale men ikke formelle kompetencer. Desuden kan anerkendelse af realkompetencer gøre det muligt at få papir på kompetencer uden at gennemgå uddannelsen, hvis man allerede besidder de kompetencer, uddannelsen sigter mod at give. En sådan dokumentation kan for eksempel bruges på arbejdsmarkedet i forbindelse med jobsøgning m.m.

Workshoppen indeholder:

Præsentation af hovedresultater fra EVAs to undersøgelser om henholdsvis anerkendelse af realkompetencer på VEU-området i Danmark og anerkendelse af realkompetencer i et nordisk perspektiv. Der vil blive lagt vægt på de udfordringer som voksenuddannelserne i Danmark står over for i forhold til realkompetencevurderinger.

Præsentation af undervisningsministeriets overvejelser og eventuelle initiativer i lyset af lovovervågningsprocessen, ved kontorchef Kirsten Overgaard Bach, Undervisningsministeriet.

Vurdering af NVRs (Nationalt Videncenter for Realkompetencervurderinger) fremadrettede rolle og initiativer i forhold til at styrke arbejdet med realkompetencer i Danmark, ved videncenterleder Kirsten Aagaard, NVR.

Plenumdiskussion af hvordan man kan fremme udbredelsen, anvendelsen og kvaliteten af vurderinger og anerkendelser af realkompetencer inden for voksenuddannelserne i Danmark.

Workshoppen ledes af specialkonsulent Michael Andersen, EVA.

2) Realkompetencevurderinger – set fra et praktiker- og deltagerperspektiv

Workshoppen sætter fokus på realkompetencevurderinger i praksis set fra såvel et praktiker- som er deltagerperspektiv. Workshoppen tager udgangspunkt i ny viden fra praksis. Det vil være en fordel for deltagelse i workshoppen at man har praktisk erfaring fra arbejde med realkompetencevurderinger.

Workshoppen indeholder:

Præsentation af udvalgte resultater fra EVAs undersøgelse af anerkendelse af realkompetencer på VEU-området, med særligt henblik på deltager- og praktikerperspektiver, ved evalueringskonsulent Maria Mogensen, EVA.

Præsentation af erfaringer fra lokale udviklingsprojekter:

- "Kompetencenetværket Nordsjælland", som blandt andet havde fokus på hvilke kompetencer medarbejderne bør have i arbejdet med realkompetencevurderinger, ved uddannelseskonsulent Lea Clausen, Erhvervsakademi København Nord.
- Pilotprojekt på VUC Fyn, som havde til formål at beskrive for arbejdet med realkompetencevurderinger inden for VUC, ved Erik Kempf, VUC Fyn.

Gruppearbejde der så vidt muligt organiseres omkring uddannelsesområderne avu, AMU og GVU. Arbejdet fokuserer på erfaringer og udfordringer i forhold til at vurdere og anerkende realkompetencer. Gruppearbejdet afsluttes med en kort plenumseance. Introduktion til gruppearbejdet ved pædagogisk konsulent Ulla Nistrup, NVR.

Workshoppen ledes af evalueringskonsulent Maria Mogensen, EVA.

Tema: Samspil mellem erhvervsrettet og almen kvalificering

Der stilles stadig større krav til ufaglærte og faglærtes færdigheder og kompetencer. Kravene til almene færdigheder som for eksempel læsning og skrivning øges i takt med de stigende krav, og mange voksne har fortsat utilstrækkelige læse-, skrive- og regnefærdigheder. Der findes en palette af offentlige tilbud til voksne både i forhold til erhvervsrettet og almen kvalificering for eksempel AMU, FVU, AVU og danskuddannelserne. Mod en tredjedel af AMUs deltagere havde vanskeligheder med at læse- og skrive. For mange voksne vil en forbedring af de almene færdigheder både have betydning for arbejds- og privatlivet. De vil kunne få et bedre udbytte, når de deltager i erhvervsrettet uddannelse, og at det forbedrer deres muligheder for at varetage et job og lave aktiviteter, som f.eks. indebærer læsning, i fritiden. Der er brug for at styrke samspillet mellem erhvervsrettet og almen kvalificering, fordi det erfaringsmæssigt er frugtbart for kursisterne og virker motiverende, når der er et reelt samspil mellem almen og erhvervsrettet kvalificering. Men det er også positivt, hvis kursister motiveres til at deltage i almen uddannelse, når de deltager i erhvervsrettet eller omvendt.

AMU har en lang tradition for at arbejde med samspillet mellem det almene og erhvervsrettede. Fra 2007 er der indført et tilbud til alle kursister om vurdering af basale færdigheder i læsning og skrivning, regning og matematik og det er særligt indsatsområde at få kursister, til at deltage i læse- skriveundervisning, undervisning i dansk som andetsprog eller ordblindeundervisning, hvis testen indikerer, at de kunne have behov for det. Samtidig er det et fokusområde at få et større samspil i gang mellem undervisning i AMU og FVU. Der har også været fokus på tosprogedes deltagelse i AMU og deres særlige behov. I 2005-2009 har der været forsøg med ord- og regneværksteder som et særligt tilbud med her og nu hjælp, tæt knyttet til undervisningssituationen.

Nogle af udfordringerne i forhold til at knytte det almene til det erhvervsrettede kan knyttes til både kursister, arbejdsgivere og læreres holdning til om det er nødvendigt og legitimt at beskæftige sig med almenkvalificering, i arbejdsgivernes holdning til at give tid til almen kvalificering og i problemer med at få systemer til at spille sammen. At få skabt uddannelsesstilbud, der sikrer sammenhæng i den almene og erhvervsrettede opkvalificering er en væsentlig udfordring for AMU- udbydere og udbydere af de almene voksenuddannelser.

Der gennemføres to workshops under temaet om samspil mellem erhvervsrettet og almen kvalificering:

3) Samspil mellem AMU og FVU

På workshoppen præsenteres følgende projekter:

- Faglæreren som brobygger mellem AMU og FVU, EUC Sjælland, ved uddannelseskonsulent Lise Mogensen, EUC Sjælland.
- FVU fra A til Z – modeller for samspil mellem AMU og FVU, ved uddannelseskonsulent Ole Møller, EUC Vest

Workshoppen ledes af videnskabelig medarbejder Steen Elsborg, DPU

4) Ord – og regneværksteder på AMU

På workshoppen præsenteres følgende projekter:

- Ord- og regneværksted på transportområdet, ved læsevejleder Iver Midtiby, AMU-Fyn
- Fra projekt til hverdag med ord- og regneværksteder, ved FVU-kordinator Tina Zimmermann, EUC Nordvestsjælland

Workshoppen ledes af konsulent Susan Møller, Råd om Undervisning og Uddannelse.

Tema: Lederuddannelse

Set i et samlet kompetenceudviklingsperspektiv er uddannelse af ledere et væsentligt element. Lederuddannelse er af betydning for såvel den organisatoriske udvikling som for videndeling og medarbejderudvikling i virksomheden. Erfaringer med god (praktisk) lederudvikling og med samspillet mellem lederuddannelse og medarbejderuddannelse er i den sammenhæng interessant.

Der gennemføres en workshop under temaet lederuddannelse:

5) Lederuddannelse målrettet kortuddannede

Der sættes fokus på lederuddannelse for kortuddannede og på hvordan AMU-systemet kan bidrage med mere sammenhængende forløb som den grundlæggende lederuddannelse.

De seneste år har der været stort fokus på uddannelse af ledere, blandt andet gennem udviklingen af den offentlige lederuddannelse som følge af trepartsforhandlingerne i 2007. Der har dog i mindre grad været fokus på lederuddannelser for kortuddannede, og den grundlæggende lederuddannelse kan bruges som afsæt for at diskutere særlige udfordringer og behov i forbindelse med lederuddannelse og lederudvikling blandt kortuddannede.

Den grundlæggende lederuddannelse består af fem arbejdsmarkedsuddannelser, og er et eksempel på et uddannelsesforløb der sammentænker flere uddannelsesmål inden for AMU-systemet til et længere uddannelsesforløb.

Workshoppen indeholder

Præsentation af hovedresultaterne fra EVAs evaluering af den grundlæggende lederuddannelse, med særlig vægt på deltagernes vurderinger af uddannelsens betydning for egen ledelse, karriere og mobilitet, samt videre uddannelse i VEU-systemet, ved evalueringskonsulent Christina Laugesen, EVA.

Fokus vil være på en diskussion af hvorvidt modellen for lederuddannelsen kan anvendes inden for andre dele af AMU-systemet og på, hvorfor netop denne uddannelsestype har haft stor succes med at ramme målgruppen af kortuddannede ledere.

HAKL's bud på hvordan erfaringer fra den grundlæggende lederuddannelse kan bruges fremadrettet, ved uddannelseskonsulent Marianne Rasmussen, Lederne og medlem af HAKL (området for Handel, Administration, Kommunikation og Ledelse).

Præsentation af erfaringer fra udviklingsprojekt om branchetværgående netværk for undervisere på den grundlæggende lederuddannelse ved akademichef Torben Schuster, Ledelsesakademi Lillebælt.

Workshoppen ledes af evalueringskonsulent Christina Laugesen, EVA.

Tema: Fleksibel læring

Anvendelse af e-læring inden for voksen- og efteruddannelsesområdet har en række fordele med henblik på fleksibilitet og tilgængelighed og – på sigt – muligheder for at udvikle mere interaktive læringsformer. Der blev i 2008/09 gennemført en kortlægning og en udredning af anvendelse af e-læring i AMU. Kortlægningen og udredningen peger på, at der i AMU er mange erfaringer med anvendelsen af e-læring, men at der er et uudnyttet potentiale i forhold til e-læringens muligheder for at understøtte undervisningsformer, der fører til større tilgængelighed og fleksibilitet i uddannelsestilbuddet til AMU-målgruppen, herunder den del af målgruppen, der traditionelt ikke har været brugere af AMU. Det drejer sig f.eks. om medarbejdere, der vanskeligt kan undværes i det daglige arbejde og derfor ikke har haft mulighed for at deltage i arbejdsmarkedsuddannelse. En anden gruppe kan være personer, der tiltrækkes af et "e-læringsmiljø", som de finder relevant og spændende.

Fleksibel læring tager fat på, hvordan AMU kan udbydes på en måde, hvormed skolerne med et mere fleksibelt udbud kan tiltrække målgrupper, der traditionelt ikke har deltaget i AMU. På nuværende tidspunkt er det dog en pædagogisk udfordring, at finde former for it-støttet undervisning, som optimerer samspillet mellem det virtuelle og det sociale, og som kan holdes inden for AMU's regelsæt.

Der gennemføres en workshop under temaet fleksibel læring:

6) Fleksibel læring

I workshoppen præsenteres følgende projekter:

- 'Det virtuelle AMU Center', der arbejder med at tiltrække potentielle AMU-kursister og virksomheder, som ikke tidligere har gjort brug af AMU, ved at etablere et tilbud om et virtuelt AMU-forløb. Projektet tager fat i målgruppens generelt dårlige erfaringer med skole, problemer med at læse, skrive og regne, manglende evne til geografisk mobilitet for at få uddannelse og manglende kendskab til mulighederne i arbejdsmarkedsuddannelserne. Ved AMU Nordjylland.
- 'EASY-AMU', der gennem udvikling og gennemførelse af fleksible arbejdsmarkedsuddannelser baseret på e-læring efter Second-Life princippet, vil demonstrere, hvorledes det er muligt at tiltrække målgrupper, som traditionelt ikke har deltaget i AMU. Der tages udgangspunkt i klubmedarbejdere, personlige ledsagere og hjælpere. Ved lektor Jette Aabo Frydendahl, VIA University College.
- 'Fleksible undervisnings- og læringsformer i AMU', der har generet viden om forskellige fleksible undervisningsforløb og læringsformer inden for AMU. Projektet har opbygget en teoretisk viden om centrale læringsmæssige og didaktiske aspekter, samt indsamlet og

Workshopbeskrivelser, Praxisbaseret viden og videnbaseret praksis 6.-7. december 2010

analyseret empiri om fleksible undervisningsforløb og fleksible læringsformer i AMU. Ligeledes har projektet identificeret relevante fokuspunkter, udfordringer og barrierer inden for feltet, som kan være udgangspunkt for videre undersøgelser og/eller nye udviklingsprojekter. Ved Carla Tønder Jessing, lektor, VIA University College, Århus.

Workshoppen ledes af lektor Marianne Georgsen, E-learning Lab, Aalborg Universitet.

Tema: Kompetenceudvikling på arbejdspladsen

Kompetenceudvikling af medarbejdere på arbejdspladsen er et centralt uddannelsespolitisk tema. Hvordan etableres systematisk kompetenceudvikling på virksomheder? Hvordan ser samspillet mellem VEU-systemet og den virksomhedsinterne kompetenceudvikling ud?

Temaet var aktuelt for de 22 voksenvejledningsnetværk. Det er reaktualiseret med etableringen af de 13 VEU-centre. Undersøgelser viser, at der er store forskelle på, hvordan kompetenceudviklingen prioriteres, og hvordan den indgår i virksomhedernes strategiske overvejelser. I nogle virksomheder er kompetenceudviklingen en integreret del af hverdagen, i andre er det et led i omstillingsprocesser og nyudviklinger, og i atter andre er der i højere grad tale om at tilgodese individuelle eller kollektive medarbejderønsker. Der er forskellige uddannelseskulturer på de forskellige virksomheder.

Hvordan kan skolerne forholde sig til de forskellige kompetencebehov og de forskellige uddannelseskulturer? Hvordan kan de indgå i et frugtbart samspil med virksomhederne? Hvilken rolle spiller de i de forskellige led i processen? Hvad kræver det af skolerne, for eksempel med hensyn til medarbejdernes kompetencer?

Der gennemføres en workshop under temaet kompetenceudvikling på arbejdspladsen:

7) Kompetenceudvikling på arbejdspladsen

På workshoppen præsenteres erfaringer fra NCK's to undersøgelser vedrørende kompetenceudvikling på arbejdspladsen samt tre tematiske beskrivelser af metoder og redskaber til, hvordan kompetenceudviklingen på arbejdspladsen foregår – og kan foregå.

I workshoppen præsenteres følgende projekter:

- "E-learning for faglærte", som arbejder med at kombinere faglig kursusaktivitet med brugen af e-learning-materialer som er tilgængelige i dagligdagen, ved Torben Pihler, uddannelseschef, Volvo Lastvogne Danmark
- "Systematisk og differentieret kompetenceudvikling" ved Marianne Holm Simonsen, Fællestillidsmand og medlem af arbejdsgruppen bag implementering af kompetenceudviklingskonceptet, Skejby Sygehus.

Workshoppen ledes af lektor Morten Lassen, CARMA, Aalborg Universitetscenter.

Tema: Motivation

Motivation til uddannelse og motivation i undervisningen har været centrale voksenpædagogiske temaer de seneste 30 år. Hvordan motiveres voksne til uddannelse? Hvilke læringsformer fremmer motivation i uddannelse? Hvordan får vi voksne til at komme til undervisning? Hvordan får vi voksne til at blive i undervisningen?

I juni 2010 afholdt Nordisk Ministerråd en stor konference om disse forhold. Der blev givet en række bud på løsninger fra både forskningen og praksis. Det fremgik også, at der stadig er mange uløste problemer. Erfaringerne fra Vejledningsnetværkene peger på nogle af disse problemer. Det er stadig et vigtigt spørgsmål, hvordan man får en god korrespondance mellem virksomhedens og medarbejdernes behov for kompetenceudvikling til at spille sammen med deltagelse i voksenuddannelse og læreprocesser. Det er stadig et vigtigt problem at fastholde (unge) voksne i længerevarende læringsforløb.

I Trepartsudvalgets rapport lægges stor vægt på rekruttering til VEU. Ikke mindst af de kortuddannede. Der er en udbredt enighed om, at kompetenceudvikling er nødvendig for at kunne klare sig på arbejdsmarkedet. Mange voksne på arbejdsmarkedet oplever ikke denne nødvendighed. Undersøgelser viser, at mange voksne mener, at de har de nødvendige kompetencer.

Der gennemføres en workshop under temaet motivation:

8) Motivation

På workshoppen præsenteres erfaringer fra projekter, finansieret af TUP-midler, som NCK har samlet i en rapport. Erfaringerne peger på, at der i langt højere grad skal fokuseres på potentielle voksenundervisningsdeltageres behov for kompetenceudvikling. Dette behov skal være tydeligt, og det skal opleves.

I workshoppen præsenteres følgende projekter:

- 'Det samarbejdende klasserum', der har til formål at fastholde unge voksne i den almene voksenuddannelse. Metoden er cooperative learning – virker det? Ved Lea Lund Larsen, Ph.D-studerende, Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet og Maria Marquard, Videnskabelig assistent, Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet
- Coloplast/LEAN ved Steen Høyrup Pedersen, lektor, Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet

Workshoppen ledes af lektor Steen Høyrup Pedersen, DPU.